

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Helsinki 19.10.2015

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asia: *Professoriliiton puheenjohtaja Kaarle Hämeri sivistysvaliokunnan kuultavana 20.10.2010 hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2016 koskien erityisesti korkeakoulujen rahoitusta (HE30/2015)*

Sivistysvaliokunnan varattua Professoriliitolle (jäljempänä liitto) mahdollisuuden lausua asiasta, liitto esittää kunnioittavasti seuraavan:

Yleisarvio esityksestä

Esityksessä ehdotetaan korkeakouluopetukselle, erityisesti yliopisto-opetukselle, ja tutkimukselle vuodelle 2016 selkeästi laskevaa voimavarakehitystä. Tätä perustellaan heikolla yleistaloudellisella tilanteella ja toiminnan tehostamispyrkimyksellä. Koska Suomessa leikkauksia joudutaan tekemään yleisesti, eivät myöskään tutkimus ja ylin opetus voi säästyä tältä, ajatellaan talousarvioesityksen laatijoiden toimesta. Tämä on väärä lähtökohta. Asiassa on hyvä tehdä erilaisia vertailuja.

1990-luvulla yleistaloudellinen tilanne oli jossain määrin nykyistä vastaava. Tuolloin yliopistojen ja tieteellisen tutkimuksen voimavaroja lisättiin, ei vähennetty, kuten hallitus nyt esittää. Noilla toimilla saatiin Suomi uudelleen nousuun. Ylin opetus ja tieteellinen tutkimus nähtiin tuolloin ennen kaikkea investointina tulevaisuuteen, ei niinkään välittämättöminä kuluerinä, kuten nyt näytetään pelkästään tehtävän.

Kansainvälisesti, erityisesti Pohjoismaissa ja myös Saksassa, panostetaan nyt voimakkaasti tutkimukseen. Tilannetta arvioidaan siis siellä erilailla kuin Suomessa. Tällä ei voi olla olematta heikentävää vaikutusta Suomen kehitykseen keskipitkällä välillä ja jo lähitulevaisuudessa. Tieteellisestä tutkimuksesta ja siihen perustustuvasta ylimmästä opetuksesta leikkaaminen johtaa vaikeasti korvattaviin haittoihin.

Liiton jäsenkunnasta tulee kasvamassa määrin viestejä siitä, että lahjakkaat tutkijat ovat siirtymässä heikentyvien voimavarojen johdosta pois Suomesta, mikäli se on mahdollista. Tällainen kehitys olisi jopa koko Suomen tulevaisuutta ajatellen hyvin valitettavaa.

Yliopistojen henkilöstömäärä

Talousarvioesityksen perusteluissa käsitellään yliopistojen henkilötyövuosia. Yliopistojen henkilökunta on jo viime aikoina vähentynyt laskevan voimavarakehityksen seurauksena. Opetus- ja tutkimushenkilöstön osalta vähennystä on ollut noin 460 ja muun henkilöstön osalta 315 henkilötyövuotta. Tällä hetkellä on yliopistojen osalta esillä mittavia YT-menettelyjä, jotka tulevat merkitsemään henkilöstön suurimittaista vähennystä. Helsingin yliopistossa ja Lappeenrannassa henkilöstöä esitetään vähennettäväksi noin 15

prosentilla. Odotettavissa on lisää YT-menettelyjä henkilöstön vähentämiseksi eri yliopistoissa, mahdollisesti kaikissa yliopistoissa. Edessä on ilmeisesti tuhansien henkilöiden vähennykset yliopistoissa.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että yliopistojen rahoituksen vähennystä ei tule kohdistaa sellaiseen toimintaan, joka merkitsee opetuksen ja tutkimuksen heikentymistä. Näin voidaan pyrkiä tekemään jossain määrin. Opetus ja tutkimus kärsivät kuitenkin, jos tukipalvelujen henkilöstöä vähennetään. Opettajat ja tutkijat eivät pysty enää keskittymään varsinaisiin tehtäviinsä, kun aika menisi nykyistäkin enemmän erilaisiin hallinnollisiin ja muihin tehtäviin. Sitä paitsi odotettavissa olevat määrärahaliekkaukset ovat niin mittavia, että ne tulevat väistämättä koskemaan suoraan myös yliopistojen opettajia ja tutkijoita.

Eri yhteyksissä on esitetty hallituksenkin toimesta, että ympärivuotista opetustarjontaa on lisättävä korkeakouluissa mm. valmistumisen nopeuttamiseksi. Liiton mielestä tämä pyrkimys on sinänsä hyväksyttävä. Liitto ei kuitenkaan ymmärrä, miten opetustarjonnan lisääminen on mahdollista laskevan henkilöstömäärän puitteissa.

Yliopistoindeksi

Yliopistojen toiminta on pitkäjänteistä. Tämä edellyttää voimavarakehityksen ennustettavuutta. Yliopistoindeksillä pyrittiin takaamaan yliopistojen voimavarakehitys inflaatiota vastaavaksi, ennustetavaksi ja vakaaksi. Indeksien käyttöönotolla saatiin yliopistojen johto ja suuri osa yliopistolaisista suotuisaksi koko yliopistouudistukselle.

Yliopistoindeksin soveltaminen on ollut vaihtelevaa muutaman vuoden aikana. Nyt esillä olevassa talousarvioesityksessä ehdotetaan yliopistoindeksin jäädyttämistä kokonaan (mukamas määräaikaaisesti) vuosiksi 2016 - 2019. Tämä on todella negatiivinen signaali yliopistoille, tutkimukselle, ylimmälle opetukselle ja opiskelijoille. Esitetyllä tavalla indeksin lakkauttamisen sanoma olisi selkeä ja koruton: valtiolta ei enää halua uskoa pitkäjänteisyyttä edellyttävään yliopisto-opetukseen ja tutkimukseen.

Liitto tulee palamaan yliopistoindeksiin lähiaikoina perusteellisemmin.

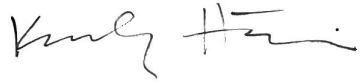
Muita leikkauksia ja näkökohtia

Talousarvioesitykseen sisältyvä hallinnon rationalisointi ja korkeakouluverkoston supistaminen 50 miljoonalla eurolla saattavat kuulostaa tässä yleistaloustilanteessa jonkun mielestä jossain määrin perustellulta. Tämä rahamäärä on kuitenkin sittenkin loppujen lopuksi poissa yliopistojen, tutkimuksen ja ylimmän opetuksen määrärahoista eli siis investoinnista tulevaisuuteen. Tulevaisuuteen investoimista liitto pitää kaikista tärkeimpänä koko maan kehityksen ja tulevaisuuden kannalta. Liitto ei voi tämän takia kannattaa tätä 50 miljoonan vähentämistä.

Talousarvioesitykseen sisältyy mittavia Tekesin (TEM:n alaa) ja Suomen Akatemian määrärahoihin kohdistuvia leikkauksia. Tekesin leikkaukset kohdistuvat erityisesti teknillisen alan yliopistotutkimukseen ja -tuotekehitykseen. Koko maan innovaatiotoiminnan kannalta nämä Tekesin leikkaukset voivat osoittautua hyvin vahingolliseksi ja talouskehitystä siten hidastavaksi. Akatemian leikkaukset vahingoittavat välttämätöntä perustutkimusta eikä sittemmin esitetty Akatemian rahoituksen lisääminen suuntaudu perustutkimukseen.

Talousarvioesitykseen liittyen ja hallituksen esityksen antamisen jälkeen on myös esitetty erilaisia kärkihankkeita hallituksen toimesta. Ne olisivat kuitenkin luonteeltaan kertasuorituksia eivätkä ne mitenkään mittasuhteiltaan pysty korvaamaan nyt esitettyjä leikkauksia. Ne eivät lainkaan korvaisi yliopistoihin ja tutkimukseen kohdistuvia leikkauksia.

Edellä mainituilla perusteilla liitto esittää, että yliopistoindeksin jäädyttämisestä ja kaikista muista yliopistoihin ja tieteelliseen tutkimukseen kohdistuvista talousarvioesitykseen sisältyvistä määrärahaliekkauksista luovutaan.

Kaarle Hämeri
puheenjohtaja

Jorma Virkkala
toiminnanjohtaja